

Türgi 2010. aasta eduaruanne

Euroopa Parlamendi 9. märtsi 2011. aasta resolutsioon Türgi 2010. aasta eduaruande kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni 2010. aasta eduaruannet Türgi kohta (SEK(2010)1327);
 - võttes arvesse oma 27. septembri 2006. aasta resolutsiooni Türgi edusammude kohta ühinemise suunas¹, 24. oktoobri 2007. aasta resolutsiooni ELi ja Türgi vaheliste suhete kohta², 21. mai 2008. aasta resolutsiooni Türgi 2007. aasta eduaruande kohta³, 12. märtsi 2009. aasta resolutsiooni Türgi 2008. aasta eduaruande kohta⁴ ja 10. veebruari 2010. aasta resolutsiooni Türgi 2009. aasta eduaruande kohta⁵;
 - võttes arvesse oma 21. septembri 2010. aasta resolutsiooni kaubandus- ja majandussuhete kohta Türgiga⁶;
 - võttes arvesse Türgiga peetavate läbirääkimiste raamistikku, mis võeti vastu 3. oktoobril 2005. aastal;
 - võttes arvesse nõukogu 18. veebruari 2008. aasta otsust 2008/157/EÜ, millega sätestatakse Türgi Vabariigiga loodud ühinemispartnerluse põhimõtted, prioriteedid ja tingimused⁷ („ühinemispartnerlus”), ning nõukogu varasemaid 2001., 2003. ja 2006. aasta otsuseid ühinemispartnerluse kohta;
 - võttes arvesse nõukogu 14. detsembri 2010. aasta järeldusi;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 110 lõiget 2,
- A. arvestades, et ühinemisläbirääkimisi Türgiga alustati 3. oktoobril 2005. aastal pärast seda, kui nõukogu oli läbirääkimiste raamistiku heaks kiitnud, ning arvestades, et nende läbirääkimiste alustamisega käivitati pikaajaline protsess, mille tulemusi ei saa ette ennustada;
- B. arvestades, et Türgi on kohustunud läbi viima reforme, arendama heanaaberlikke suhteid ning viima end järk-järgult vastavusse ELi nõuetega, ning arvestades, et neid pingutusi tuleks vaadelda Türgi võimalusena moderniseeruda;
- C. arvestades, et kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2006. aasta detsembri kohtumise järeldustega jääb ELiga kui ühistel väärtustel põhineva ühendusega liitumise aluseks

¹ ELT C 306 E, 15.12.2006, lk 284.

² ELT C 263 E, 16.10.2008, lk 452.

³ ELT C 279 E, 19.11.2009, lk 57.

⁴ ELT C 87 E, 1.4.2010, lk 139.

⁵ ELT C 341 E, 16.12.2010, lk 59.

⁶ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0324.

⁷ ELT L 51, 26.2.2008, lk 4.

endiselt täielik vastavus kõigile Kopenhaageni kriteeriumidele ja ELi integratsioonivõime;

- D. arvestades, et komisjoni järelduse kohaselt on Türgi 2010. aastal jätkanud poliitilisi reforme, kuid dialoogi ja kompromissivalmiduse puudumine peamiste parteide vahel mõjutab negatiivselt põhiliste poliitiliste institutsioonide suhteid ja aeglustab tööd poliitiliste reformide vallas;
- E. arvestades, et Türgi ei ole siiani, juba viiendat aastat järjest, rakendanud EÜ-Türgi assotsieerimislepingu ja selle lisaprotokolli sätteid,
 - 1. tunnustab Türgi kodanikke ja kodanikuühiskonda toetuse eest Türgi jätkuvale demokratiseerumisele ning nende aktiivse panuse eest avatud ja pluralistliku ühiskonna ülesehitamisesse ning palub ELi institutsioonidel ja liimesriikidel kasutada sel eesmärgil täiel määral kõiki ELi laienemispoliitika vahendeid, mis on ette nähtud kandidaatriikidele;
 - 2. nendib, et reformid edenevad Türgis aeglaselt, ning tuletab meelde, et Türgi valitsus on võtnud kohustuse läbi viia ulatuslikud reformid nii Kopenhaageni kriteeriumide täitmise kui ka oma riigi moderniseerimise eesmärgil; kutsub valitsust üles suurendama oma sellealaseid jõupingutusi;
 - 3. väljendab muret selle pärast, et konfrontatsioon parteide vahel püsib ning valitsus ja opositsioon ei ole valmis töötama põhiliste reformide läbiviimiseks vajaliku konsensuse saavutamiseks; nõuab tungivalt, et kõik poliitilised osapooled, valitsus ja opositsioon teeksid koostööd, et edendada poliitilist pluralismi riiklikes institutsioonides ning soodustada riigi ja ühiskonna moderniseerimist ja demokratiseerimist; kutsub kõiki opositsioonijõude üles konstruktiivselt osalema reformiprotsessis;
 - 4. juhib tähelepanu sellele, et kontrolli ja tasakaalustatuse süsteem on otsustava tähtsusega moodsa demokraatliku riigi juhtimises, mis peab põhinema täidesaatva, seadusandliku ja kohtuvõimu lahususe ning tasakaalustatuse põhimõttel, inimõiguste ja põhivabaduste, eriti sõna- ja ajakirjandusvabaduse järgimisel, ning poliitilise osaluse kultuuril, mis kajastab tõeliselt demokraatliku ühiskonna pluralismi;
 - 5. rõhutab Türgi Suure Rahvuskogu rolli institutsioonina, kes peaks otsustavalt kaasa aitama kontrolli ja tasakaalustatuse süsteemi tugevdamisele ning aktiivselt ja konstruktiivselt toetama parteiülese lähenemise alusel moderniseerumist edendavaid reforme, tagades samas valitsuse poliitika demokraatliku kontrolli;
 - 6. väljendab heameelt põhiseadusmuudatuste vastuvõtmise üle, mis on oluline samm õiges suunas, ning nõuab tungivalt nende nõuetekohast rakendamist Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni standardeid ja Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigust järgides; rõhutab samal ajal siiski, et hädasti on vaja üldist põhiseadusreformi, mis muudaks Türgi täieõiguslikuks pluralistlikuks demokraatiaks, kus inimõiguste ja põhivabaduste kaitse on kesksel kohal; väljendab heameelt selle üle, et nii valitsus kui ka opositsioon on avaldanud valmisolekut sellise reformi läbiviimiseks, ning kutsub valitsust üles tagama, et kõik parteid ja kodanikuühiskond kaasataks tihedalt kogu põhiseadusprotsessi; nõuab põhiseadusmuudatuste paketi rakendamist; soovib kutsuda osalema ka Veneetsia komisjoni;

7. kiidab heaks valitsuse mitmed sümboolsed žestid ja hea tahte väljendused ning teatud konkreetseid sammud sellistes valdkondades nagu mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus ning vähemuste ja kultuuriliste õiguste kaitse; rõhutab siiski, et vaja on süstemaatilisi parandusi, et vähemuste õigusi täielikult tunnustataks; eelkõige innustab valitsust andma uue tõuke demokraatlikule avanemisele ning kutsub opositsiooni üles seda protsessi konstruktiivselt toetama ja selles osalema;

Kopenhaageni kriteeriumide täitmine

8. väljendab muret ajakirjandusvabaduse olukorra halvenemise, mõnede tsensuurimeetmete ja suureneva enesetsensuuri pärast Türgi meedias, sealhulgas internetis; kutsub Türgi valitsust üles järgima ajakirjandusvabaduse põhimõtteid; rõhutab, et sõltumatu ajakirjandus on demokraatliku ühiskonna jaoks ülitähtis, ning juhib sellega seoses tähelepanu kohtusüsteemi olulisele rollile kaitsta ja parandada ajakirjandusvabadust, mis tagab avaliku vaba arutelu ning aitab kaasa kontrolli ja tasakaalustatuse süsteemi nõuetekohasele toimimisele; rõhutab vajadust võtta vastu uus meediaseadus, mis muu hulgas käsitleks ka sõltumatuse, omandi ja haldusjärelevalve küsimusi; kavatseb pingsalt jälgida Nedim Şeneri, Ahmet Şiki ja teiste politsei või kohtuvõimu tagakiusamise all kannatavate ajakirjanike kohtuasju;
9. väljendab heameelt raadiot ja televisiooni käsitlevate uute õigusaktide üle, mis võimaldavad mitmeid positiivseid arengusuundi, nagu välismaiste ettevõtte suurem seadusega lubatud osalus Türgi meediaettevõtetes (senise 25% asemel 50%), kuid tunneb muret asjaolu pärast, et riikliku julgeoleku põhjendusel võib ringhäälingusaadete edastamise katkestada ilma kohtumääruse või kohtuniku otsuseta; peab murettekitavaks tava esitada kriminaalsüüdistus ajakirjanikele, kes avalikustavad tõendeid inimõiguste rikkumiste kohta ja muid avalikku huvi pakkuvaid küsimusi ning keda seepärast süüdistatakse karistusseadustiku artikli 285 alusel „kriminaaluurimise konfidentsiaalsuse rikkumises” ja artikli 288 alusel „katses mõjutada kohut”; peab arvamussavalduste kriminaliseerimist üheks põhitakistuseks inimõiguste kaitsmisel Türgis ja mõistab hukka sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabaduse ebaproportsionaalsed piirangud; nõuab tungivalt, et Türgi ametivõimud täidaksid kõrvalekaldumatult oma rahvusvahelisi kohustusi inimõiguste vallas ning muudaksid oma asjakohaseid õigusakte ja koolitaksid politseijõude ja kohtunikke;
10. peab kahetsusväärseks, et mõningad seadused, nagu karistusseadustiku artiklid 301, 318 ja artikli 220 lõige 6 koosmõjus artikli 314 lõikega 2 ja terrorismivastase seaduse artikli 7 lõikega 2, 25. juuli 1951. aasta seadus 5816 ning valitsuse avaldused ja prokuröride tegevus piiravad endiselt sõnavabadust; kordab oma varasemaid üleskutseid valitsusele viia lõpule sõnavabaduse õigusliku raamistiku läbivaatamine ning viia see viivitamata kooskõlla Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga ning Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigusega; sedastab sellega seoses uuesti, et Türgi valitsus peaks prokuröride tarvis välja andma selged suunised nende seaduste kohta, mida sageli kasutatakse sõnavabaduse piiramiseks; peab kahetsusväärseks veebilehtede põhjendamatut korduvat sulgemist ja palub valitsusel ette valmistada muudatusettepanekud interneti käsitlevale seadusele (nr 5651), tagamaks, et sellega enam ei piirataks sõnavabadust ega kitsendataks kodanike õigust teabe kättesaadavusele;
11. kutsub tungivalt valitsust üles austama kogunemis- ja ühinemisvabaduse õigusi, mis on

sätetatud Türgi põhiseaduse artiklites 33 ja 34; peab sellega seoses kahetsusväärseks ja taunib asjaolu, et politsei surus vägivallaga maha tudengite meeleavaldused Ankara Ülikoolis 2010. aasta detsembris;

12. tõdeb, et romade õigustele Türgis omistavad praegu nii valitsus kui ka opositsiooniparteid küllaltki suurt tähelepanu, ning et nii valitsus kui ka opositsiooniparteid võtavad romade küsimuses poliitilisi kohustusi; soovitab, et valituse algatatud romade eluasemekava rakendamist hoolikalt jälgitaks ja kontrollitaks eelkõige kava jätkusuutlikkust ja meetodikat silmas pidades; innustab Türgi valitsust suhetes roma kogukondadega rakendama aktiivset kaasamist ja tõsiseltvõetavaid konsultatsioone, kui ükskõik mis vallas püütakse riigis romasid kaasata;
13. tunnustab edusamme kohtusüsteemi reformimisel ja kinnitab oma seisukohta, et kohtusüsteemi sõltumatus ja erapooletus kuuluvad põhitegurite hulka, mis tagavad pluralistliku demokraatliku ühiskonna toimimise; väljendab muret asjaolu pärast, et Türgi kohtusüsteemi olukorda ei ole seni piisavalt parandatud, nii et see tagaks õiguse õiglasele ja õigeaegsele kohtumenetlusele; palub, et valitsus rakendaks selles valdkonnas vastuvõetud põhiseadusmuudatused, järgides täielikult täidesaatva ja kohtuvõimu lahusust ning kohtusüsteemi sõltumatust ja erapooletust, mis on kooskõlas Euroopa standarditega;
14. väljendab siiski muret selle pärast, kuidas ülemkohus tõlgendab kriminaalmenetluse koodeksit, pikendades eelvangistusperioodi kuni 10 aastani, mis on asjaomaste Euroopa standardite selge rikkumine; kutsub Türgi Suurt Rahvuskogu üles kõnealust seadust reformima vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigusele; tuletab samas meelde Türgi kohustust rangelt järgida Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklit 6, mis käsitleb õiglast kohtumenetlust mõistliku aja jooksul, eelkõige luues oma õigussüsteemis apellatsioonikohtud ning suurendades ülemkohtute suutlikkust;
15. tunneb heameelt Euroopa Inimõiguste Kohtu 14. septembri 2010. aasta otsuse üle kohtuasjas Dink vs. Türgi; kutsub seetõttu Türgi ametivõime üles täiel määral toetama otsusega kaasnevaid tagajärgi, rakendades piisavaid meetmeid sõnavabaduse kaitsmiseks; tunneb muret Türgi riigiasutuste poolt välja toodud kunstlike takistuste pärast, mille tõttu ei ole võimalik paljastada Armeenia ajakirjaniku Hrant Dinki mõrva tegelikke toimepanijaid;
16. väljendab heameelt asjaolu üle, et vastuvõetud põhiseadusmuudatuste alusel saab lõpuks luua ombudsmani institutsiooni, ning nõuab tungivalt, et valitsus valmistaks ette ja parlament võtaks vastu seaduse, mille kohaselt saaks demokraatliku menetluse alusel läbi viia ametisse määramise ja täita selle uue ametikoha igati lugupeetud isikuga; kiidab heaks riikliku inimõiguste institutsiooni asutamise ettepaneku, ning palub Türgi Suurel Rahvuskogul konsulteerida kodanikuühiskonnaga ja näha ette piisavalt tagatise uue institutsiooni sõltumatuse jaoks vastavalt nn Pariisi põhimõtetele;
17. tunnustab edusamme, mida on tehtud tsiviilvalitsuse ja sõjaväe suhete valdkonnas, eelkõige seoses tsiviiljärelevalve suurendamisega, piirates sõjaväekohtute jurisdiktsiooni, võimaldades sõjaväe ülemjuhatus otsuste kohtulikku läbivaatamist ning võttes meetmeid kõrgete ohvitseride üle kohtumõistmiseks tsiviilkohtutes; märgib, et neid meetmeid tuleks jätkata, et tagada täielik tsiviiljärelevalve, ning kutsub parlamenti üles aktiivsusele, et tagada parlamendi järelevalve julgeolekujõudude üle, sealhulgas

kaitse-eelarve täielik järelevalve;

18. rõhutab, et väidetava riigipöörde plaanide (nt Ergenekoni ja Sledgehammeri juhtumid) uurimine peab olema tõestuseks Türgi demokraatlike institutsioonide ja kohtusüsteemi tugevuse ning nõuetekohase, sõltumatu ja läbipaistva toimimise kohta; väljendab muret liiga pika eelvangistuse pärast ning rõhutab tõhusate õiguslike tagatiste vajadust kõigi kahtlusosaluste jaoks; väljendab muret uurimise puuduliku kulgemise pärast ning märgib, et hiljutine tuntud ajakirjanike nagu Nedim Şeneri ja Ahmet Şiki kinnipidamine võib vähendada nende menetluste usutavust, mis aga vastupidiselt peaksid hoopis demokraatiat tugevdama;
19. peab kahetsusväärseks, et äsjase põhiseadusreformi käigus esitatud muudatusettepanekud parteide tegevuse lõpetamise kohta ei saanud Türgi Suures Rahvuskogus häälteenamust, ning nõuab tungival, et kõik parteid viiksid asjakohased seadused kooskõlla Veneetsia komisjoni arvamusega;
20. kordab oma varasemates resolutsioonides väljendatud nõuet, et valimissüsteemi tuleb reformida, alandades kümne protsendi künnist, millega suurendatakse parteide pluralismi ja kajastatakse paremini Türgi ühiskonna mitmekesisust; peab eelkõige kahetsusväärseks asjaolu, et 2010. aastal ei teostatud selles valdkonnas ühtegi reformi; nõuab parteide rahastamiseskirjade ja valimistega seotud kulutuste põhjalikku läbivaatamist, et tõhustada parteisest demokraatiat ja edendada avatumat poliitilist süsteemi; soovib parteidel tugevdada parteisest demokraatiat ning suurendada valitud esindajate aruandekohustust oma valijaskonna ees;
21. peab kahetsusväärseks asjaolu, et endiselt ei ole piiratud parlamendiliikmete puutumatus eelkõige korruptsiooniga seotud õigusrikkumiste korral, ja väljendab samal ajal muret rahumeelsete aramusavalduste esitamiseks piisava kaitse tagamise pärast parlamendis; kutsub seepärast valitsust ja parlamenti üles leppima kokku parlamentaarse puutumatus süsteemi reformis;
22. võtab teadmiseks Türgi praeguse eesistumise Euroopa Nõukogu ministrite komitees ning ergutab Türgit väljendama oma austust Euroopa Nõukogu väärtuste vastu rahvusvähemuste kaitse raamkonventsiooni allkirjastamise ja ratifitseerimise ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kõigi lisaprotokollide ratifitseerimisega;
23. tunneb heameelt ÜRO piinamisvastase konventsiooni fakultatiivse protokolliga ratifitseerimise üle Türgi Suure Rahvuskogu poolt, ning kutsub Türgit täitma protokolliga sätteid viivitamata ja tihedas koostöös piinamise ja muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemise või karistamise vastase allkomisjoniga;
24. toetab valitsuse käimasolevat dialoogi usukogukondadega, sealhulgas aleviitide ning kreeklaste, armeenlaste, aramealaste ja muude kristlike kogukondadega; on siiski pettunud, et toimunud on vaid vähene edasimineku seoses nende kogukondade tegevuse õigusliku raamistikuga, eriti mis puudutab juriidilise isiku staatuse saamist, pühakodade avamist ja pidamist, vaimulike koolitust ja kinnisvaraprobleemide lahendamist, mida sihtasutuste seaduses ei käsitleta; nõuab valitsevatele viivitustele ja menetluslikele probleemidele viidates tõhusaid ja järjepidevaid jõupingutusi sihtasutuste seaduse rakendamisel, mis peaks võimaldama eespool nimetatud kogukondadel tegutseda ilma põhjendamatute piiranguteta kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse

konventsiooni ning Euroopa Inimõiguste Kohtu pretsedendiõigusega; nõuab tungivalt, et valitsus suurendaks veelgi oma toetust südametunnistusevabadusele ja usulisele mitmekesisusele Türgi ühiskonnas;

25. kutsub seepärast valitsust üles süstemaatiliselt tegelema nende küsimustega ning muutma sel eesmärgil õigusakte ja tagama nende nõuetekohase rakendamise kõigil valitsustasanditel, sealhulgas kohalikes omavalitsustes; juhib sellega seoses tähelepanu ka Veneetsia komisjoni 2010. aasta kevadel vastu võetud soovitudele, mis käsitlevad usukogukondade juriidilise isiku staatust ja õigeusu patriarhi kiriklikku tiitlit „oikumeeniline patriarh”; tunneb heameelt Sihtasutuste Kogu hiljutise otsuse üle anda kooskõlas Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusega oikumeenilisele patriarhaadile üle Büyükada saarel asuva kreeka poisslastele mõeldud lastekodu hoone, ning mitmele kreeka õigeusu vaimulikule Türgi kodakondsuse andmise üle, et lihtsustada patriarhaadi ja Püha Sinodi tööd; väljendab heameelt usutseremoonia üle Sümela kloostrimuuseumis Trabzonis ja tseremoonia üle Akdamari saarel Vani provintsis asuvas kirikus; väljendab kahetsust Türgi ülemkohtu otsuse üle Mor Gabrieli kloostris kahjuks maavaidluse asjas külade ja Türgi riigikassaga; väljendab uuesti oma lootust, et valitsuse teadaannetele kreeka õigeusu Halki seminari taasavamise kohta järgnevad peatselt ka konkreetset sammu ning meetmeid Türgi kristlike kogukondade vaimulike takistusteta koolitamise võimaldamiseks; nõuab tungivalt, et valitsus pööraks erilist tähelepanu koolide õppematerjalidele, mis peaksid kajastama Türgi ühiskonna usulist mitmekesisust, ning eelarvamustevabade õppematerjalide vajadusele;
26. mõistab teravalt hukka PKK (mis on kantud ELi terroriorganisatsioonide nimekirja) ja muude terrorirühmituste jätkuvad vägivallateod Türgi pinnal; innustab Türgit, ELi ja liikmesriike tihendama terrorismivastases võitluses koostööd, kooskõlastades põhjalikult oma tegevust selle valdkonna koordinaatori ja Europoliga, ning järgides rangelt inimõigusi käsitlevat rahvusvahelist õigust;
27. kutsub valitsust üles aktiveerida oma pingutusi demokraatliku avanemise raames, et kõikehõlmavalt käsitleda kurdi küsimust ja saavutada kurdi küsimuses rahumeelne lahendus; selleks tuleks tagada ühtne tõlgendamine seaduste osas, mis lubavad kasutada kurdi keelt poliitilises ja avalikus elus ning hariduses, muuta terrorismivastaseid õigusakte, et vältida kuritarvitamist või liiga laia tõlgendamist, tagada sõna-, ühinemis- ja kogunemisvabaduse õigused, tegeleda tulemuslikult nende isikute probleemidega, kes on oma kodupaigast ümber asustatud, sealhulgas ka kaua kestnud konfliktide tõttu, ning parandada sotsiaal-majanduslikku olukorda riigi kaguosas; väljendab sellega seoses muret asjaolu pärast, et 151 kurdi päritolu poliitilise aktivisti, sealhulgas kaheksa ametisoleva valitud kohaliku linnapea üle jätkub Diyarbakiris kohtuprotsess, mis on sekkumine õiguspärasesse poliitilisse tegevusse;
28. kiidab heaks õigusliku raamistiku tugevdamise põhiseadusliku paketiga, mis tagab naiste õigused ja soolise võrdõiguslikkuse; tunneb muret isegi kõrgharitud naiste tööturul osalemise määra alanemise pärast; nõuab tungivalt, et valitsus, äriühinnad ja kodanikuühiskond võtaksid ulatuslikke meetmeid, et võidelda naiste vaesusega, suurendada naiste sotsiaalset kaasatust ja osalust tööturul, näiteks võideldes naiste kirjaoskamatus vastu, toetades aktiivselt tütarlaste juurdepääsu keskharidusele ja pakkudes lastehoiu võimalusi; toetab lisaks sellele kvoodisüsteemi kehtestamist, et tagada naiste märkimisväärne esindatus ettevõtluse, avaliku sektori ja valitsemise kõigil tasanditel; kutsub eeskätt parteisid üles kasutama eelolevatel valimistel võimalust, et

suurendada naiste aktiivset osalust poliitikas;

29. mõistab teravalt hukka koduvägivalla, sh nn aukuritegude püsivalt kõrge taseme ja sundabielud; tunneb sellega seoses heameelt naisliikumiste algatuste üle, millega juhitakse tähelepanu kõnealustele probleemidele, ning nõuab tungivalt, et valitsus tõhustaks oma ennetusmeetmeid kõigil tasanditel, eelkõige rakendaks perekonnakaitseseadust nr 4320 ning laseks selle rakendamist jälgida politseil ja kohtusüsteemil, kohustaks omavalitsusi looma ohustatud naistele ja alaealistele piisaval arvul turvakodusid igasse enam kui 50 000 elanikuga omavalitsusüksusesse ja jälgiks selle nõude täielikku täitmist, ning looks süsteemi, et toetada naisi ja alaealisi pärast turvakodust lahkumist, eesmärgiga pakkuda psühholoogilist tuge, õigusabi ja tervishoiuteenuseid ning aidata neil taas ühiskonda integreeruda; kutsub valitsust üles looma asjakohast ja tõhusat järelevalvet selle üle, kuidas omavalitsusüksused kõnealust kohustust täidavad; nõuab tungivalt, et kohtunikud tagaksid naiste ja alaealiste vastu suunatud vägivalla ning nn aukuritegude vastastele suunatud vägivalla järjekindla ja tulemusliku karistamise;
30. nõuab tungivalt, et valitsus hoolitseks selle eest, et võrdõiguslikkus oleks soost, rassilisest või etnilisest päritolust, usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest olenemata õigusega tagatud ja tulemuslikult jõustatud; peab kahetsusväärseks hiljutisi kohtukaebusi homo-, bi- ja transseksuaalide ning transvestiitide ühenduste vastu, kuid tunneb heameelt asjaolu üle, et kohus lükkas need tagasi; märgib siiski, et tuleb võtta täiendavaid meetmeid homofobia ning seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise vastu, nagu on kehtestatud Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitusel liikmesriikidele võidelda diskrimineerimise vastu seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel; kutsub Türgi valitsust üles tegema Türgi relvajõududele korraldust lõpetada homoseksuaalsuse klassifitseerimine nn psühhoseksuaalse haigusena; avaldab soovi, et diskrimineerimise vastu võitlemise ja võrdõiguslikkuse komiteed käsitlev seaduseelnõu viidaks kooskõlla ELi normidega, sealhulgas selles osas, mis puudutab diskrimineerimist soo ja seksuaalse sättumuse alusel; nõuab tungivalt, et riiklikud ja kohalikud ametivõimud teeksid lõpu transseksuaalide ning sealhulgas transseksuaalidest seksitöötajate jätkuvale tapmisele;
31. on seisukohal, et Türgi peaks vastu võtma seaduse, mis näeb ette pikkuse osas mittekarakteristliku, vabal valikul põhineva ja Türgi rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustustega kooskõlas oleva tsiviil- või sotsiaalteenistuse sõjaväeteenistuse alternatiivina; kutsub valitsust üles tagama, et täielikult järgitaks Euroopa Inimõiguste Kohtu otsust kohtuasjas *Ülke vs. Türgi*, muutes õigusakte, et kaotada kohtumõistmine niisuguste isikute üle, kes keelduvad sõjaväeteenistusest oma veendumuste tõttu; palub valitsusel uurida väiteid, mis käsitlevad sõjaväes vahi all viibivate sõjaväeteenistusest keeldunud isikute halba kohtlemist, ning võtma meetmeid niisuguse kuritarvitamise ennetamiseks tulevikus;
32. rõhutab, kui oluline on pakkuda inimõiguste kaitsjatele tulemuslikku kaitset; väljendab muret inimõiguste kaitsjate kohtuasjade ja kohtu alla andmise jätkumise pärast ning juhib erilist tähelepanu Pinar Seleki vastu algatatud kohtuprotsessile, mis on kolmest õigeksmõistvast otsusest hoolimata kestnud kaksteist aastat; kutsub komisjoni üles jälgima tähelepanelikult tema kohtuasja ja sarnaseid kohtuasju ning viibima niisugustel kohtuprotsessidel regulaarselt kohal;

33. nõuab tungivalt, et peamised parteid jõuaksid lahenduseni pearätiku keelustamise osas ülikoolides, et astuda vastu kõnealuse küsimuse Türki ühiskonda polariseerivale mõjule; nõuab tungivalt, et kõnealune lahendus põhineks naiste vaba valiku austamisel;
34. kordab tungivalt, pidades silmas, et seni ei ole pärast Euroopa Nõukogu parlamentaarse assamblee resolutsiooni 1625 vastuvõtmist järgnenud mingeid edusamme, oma nõuet Türki valitsusele järgida poliitikat, mis säilitaks Türki saarte Gökçeada (Imbros) ja Bozcaada (Tenedos) kahekultuurilise iseloomu, ning eeskätt tegeleda kreeka vähemuse hariduse ja omandiõiguse probleemidega;

Sotsiaalse ühtekuuluvuse ja jõukuse suurendamine

35. toob positiivselt esile Türki majanduse vastupidavuse ülemaailmses majanduskriisis; rõhutab, et majanduse elavnemine pakub ainulaadse võimaluse suurendada tööturul osalemise ja tööhõive määra, mis on endiselt väga madalad, ulatudes vaevu 50%ni, ning käivitada järkjärgulise sotsiaalse kaasamise protsessi; juhib tähelepanu valitsuse ja sotsiaalpartnerite ühisele vastutusele ning julgustab neid süvendama koostööd, et tugevdada sotsiaalse orientatsiooniga turumajanduse aluseid;
36. nõuab tungivalt, et Türki valitsus ja ELi liikmesriikide valitsused näeks ja esitaks türki päritolu ELi kodanike integreerimist oma koduriikide ühiskonda mitte ohu vaid võimalusena meie ühiskonna tuleviku jaoks;
37. märgib, et ELi ja Türki majandus on vastastikku seotud, ning juhib tähelepanu potentsiaalile suurendada jõukust nii ELis kui ka Türgis, kui Türki üha rohkem ELi turuga integreerub;
38. väljendab heameelt paranduste üle, mis põhiseadusmuudatustega viidi sisse sotsiaalse dialoogi ja ametiühinguõiguste vallas; rõhutab siiski, et sellele lisaks tuleb õiguslikku raamistikku, sealhulgas ametiühinguid käsitlevaid lõpule viimata õigusakte põhjalikult kohandada ILO ja ELi standarditega; ergutab majandus- ja sotsiaalnõukogu kõiki osapooli aktiivsemalt tegutsema ning tõhustama oma pühendumust ja koostööd selle eesmärgi saavutamiseks;
39. kordab, et vaja on tugevdada ühtekuuluvust Türki piirkondade, aga ka maa- ja linnapiirkondade vahel; toob sellega seoses esile hariduse erilise rolli ja vajaduse tegeleda püsivate suurte piirkondlike erinevustega hariduse kvaliteedis ja õppurite arvus;
40. nõuab, et valitsus kaaluks igati säästvuse aspekti ja keskkonnamõjusid seoses oma kavaga rajada uus vee- ja energiainfrastruktuur Kagu-Anatoolia projekti raames, mis ähvardab hävitada keskkonna ja ainulaadse maastiku paljudes piirkondades, ning eelkõige niisuguse projekti mõju naaberriik Iraagile; rõhutab eelkõige, et seaduse eelnõu looduskaitse ja bioloogilise mitmekesisuse kohta on vaja muuta nii, et see säilitaks kultuuri- ja arheoloogilise pärandi täielikult Euroopa norme järgides ning paneks vastutuse looduskaitse vallas selgelt täitevvõimule; kutsub Türki valitsust üles võtma vastu ambitsioonikama poliitilise raamistiku, mida toetavad konkreetsed tegevuskavad süsinikuühendite heitkoguste kasvu vastu võitlemiseks;

Heanaaberlike suhete arendamine

41. kutsub Türgi valitsust ja kõiki asjaomaseid isikuid üles aktiivselt toetama käimasolevaid läbirääkimisi Küprose küsimuses ning aitama konkreetsete kokkulepetega kaasa Küprose küsimuse terviklikule lahendusele; kutsub Türgi valitsust üles looma läbirääkimisteks sobiva õhkkonna, alustades kohe oma vägede väljaviimist Küprosel; nõuab tungivalt, et ÜRO peasekretäri nõuet järgides teeksid Küprose kaks kogukonda intensiivselt tööd läbirääkimistel juba saavutatud edu kasutamiseks selleks, et leida kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohaste resolutsioonidega, eelkõige resolutsiooniga 550 (1984), ja ELi aluspõhimõtetega püsiv lahendus, mis oleks kasulik Küprose elanikele, ELile ja Türgile;
42. ergutab Türgit intensiivistama oma toetust komisjonile, kes tegeleb Küprosel kadunud isikutega, eelkõige lihtsustama juurdepääsu militaartsoonidele ja arhiividele, ning võtma vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu järeldustele kadunud inimeste humanitaarküsimuses kõiki muid asjakohaseid meetmeid;
43. kutsub Türgit ja Põhja-Küprose ametivõime üles loobuma Türgi kodanike uutest asundustest saarel, sest see muudaks veelgi demograafilist tasakaalu ja vähendaks kodanike lojaalsust tulevase ühise riigi suhtes, mis rajaneks ühisel minevikul; kutsub Türgit üles tegelema Türgi kodanike asunduste (asunike) probleemiga saarel, järgides Genfi konventsiooni ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid;
44. nõuab tungivalt, et mõlemad pooled, Türgi ja Armeenia, ratifitseeriks protokollid eeltingimusteta ja avaksid piiri; kutsub Türgit üles kasutama oma piirkondlikku mõjuvõimu, et tõhustada usaldust suurendavaid meetmeid;
45. võtab teadmiseks Türgi ja Kreeka intensiivistatud pingutused, et parandada oma kahepoolseid suhteid; peab siiski kahetsusväärseks, et Türgi Suure Rahvuskogu kuulutatud *casus belli* ähvardust Kreeka vastu ei ole siiani tühistatud; ootab, et Türgi valitsus lõpetaks jätkuvad Kreeka õhuruumi rikkumised ja sõjalennukite lennud üle Kreeka saarte;
46. rõhutab, et Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni mereõiguse konventsioon, millele on alla kirjutanud EL, 27 liikmesriiki ja kõik teised kandidaatriigid, on ELi õigustiku osa; kutsub seetõttu Türgi valitsust üles konventsiooni täies mahus ja edasiste viivitusteta allkirjastama ja ratifitseerima;
47. avaldab tunnustust Türgi ja Iraagi suhete süvendamise üle, kuhu on kaasatud ka Kurdistani piirkondlik valitsus Iraagis, ning juhib eelkõige tähelepanu Türgi panusele Iraagi stabiliseerimisel; kutsub Türgit üles sõnastama koos Iraagi valitsuse ja teiste naaberriikidega meetmed, millega võidelda Türgi valitsuse poolt heaks kiidetud hüdroelektri tootmiseks mõeldud tammiprojekti negatiivsete mõjude vastu;

ELi-Türgi koostöö süvendamine

48. taunib asjaolu, et Türgi ei ole siiani rakendanud EÜ-Türgi assotsieerimislepingu lisaprotokolli, mis jätkuvalt mõjutab läbirääkimiste protsessi, ning kutsub Türgi valitsust üles protokolli täies ulatuses rakendama;
49. võtab teadmiseks edusammud, mida Türgi on saavutanud energeetikapeatükis, ning nõuab taas tungivalt, et nõukogu alustaks viivitamata läbirääkimisi selle peatüki üle; kutsub Türgi valitsust üles suurendama oma pingutusi läbirääkimistel energiaühenduse

asutamislepinguga ühinemiseks; tervitab Nabucco gaasijuhtme valitsustevahelise kokkuleppe ratifitseerimist ning Türgit, Kreekat ja Itaaliat ühendava (ITGI) maagaasijuhtme toimimist käsitleva vastastikuse mõistmise memorandumi allakirjutamist, mis on mõlemad ELi energiavarustuse kindluse seisukohalt olulised projektid;

50. väljendab rahulolu seoses 30. juunil 2010 avatud ja praegu jätkuvate läbirääkimistega toiduohutuse, veterinaar- ja fütosanitaarpoliitika peatüki üle; soovib Türgil astuda vajalikud sammud teatavate peatükkide, näiteks ettevõtlus- ja tööstuspoliitika või üleeuroopaliste võrkude peatüki sulgemiseks;
51. väljendab heameelt ELi-Türgi tagasivõttulepingu sõlmimiseks peetud läbirääkimiste lõpuleviimise üle ning kutsub Türgi valitsust üles tagama, et kuni selle lepingu jõustumiseni rakendataks täiel määral kehtivaid kahepoolseid lepinguid; rõhutab, et oluline on tõhustada ELi ja Türgi koostööd rände juhtimisel ja piiride kontrollimisel, arvestades Türgi kaudu ELi territooriumile sisenevate ebaseaduslike sisserändajate suurt osakaalu; tunneb heameelt tsiviilühiskonnaga konsulteerimise üle kolme varjupaigateemalise seaduseelnõu teemal ning nõuab tungivalt, et valitsus esitaks need eelnõud viivitamata parlamendile; on seisukohal, et kui tagasivõttuleping jõustub, peaks nõukogu volitama komisjoni algatama viisialoogi, pöörates olulise meetmena liikuvuse valdkonnas tähelepanu eelkõige ettevõtjate ja üliõpilaste ELi sissesõidu tingimustele;
52. märgib ära Türgi järjest aktiivsema välispoliitika, mille eesmärk on tugevdada oma piirkondliku mõjujõu rolli; kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles seda mõõdet igati arvestama ning tegema Türgiga koostööd eesmärkide kooskõlastamisel ja ELi huvide asjakohasel edendamisel; kutsub Türgi valitsust üles oma välispoliitikat ELiga rohkem kooskõlastama; põhimõtteliselt tervitab hiljuti Türgi naaberriikide suhtes välja kuulutatud nn probleemide puudumise poliitikat, kuid juhib tähelepanu sellele, et Türgil on vaja säilitada ühemõtteline toetus ühistele Euroopa väärtustele ja huvidele; kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles intensiivistama Türgiga peetavat dialoogi vastastikku huvi pakkuvates välispoliitika küsimustes; võttes arvesse eeskujut, mida Türgi pakub paljudele Araabia riikidele ilmaliku demokraatiana moslemitest elanikkonna enamuse juures, ergutab tugevalt kooskõlastatud jõupingutuste jätkamist demokratiseerumise ja arengu toetuseks Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas;
53. rõhutab Musta mere piirkonna strateegilist tähtsust ELi jaoks; on seisukohal, et Türgi on selles piirkonnas ELi tähtis partner ning kutsub Türgit üles ELi poliitikat ja meetmeid Musta mere piirkonnas, sealhulgas võimalikku ELi Musta mere strateegiat toetama ja nende elluviimisele aktiivselt kaasa aitama;
54. nõuab Türgi valitsuselt täielikku toetust rahvusvahelise üldsuse pingutustele, et takistada Iraani tuumarelvade soetamast, ning taunib seda, et Türgi hääletas ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohase resolutsiooni vastu; on seisukohal, et Türgi saaks kaasa aidata demokratiseerumisele ja inimõiguste tugevdamisele Iraanis, kooskõlastades samas oma jõupingutusi ELiga;
55. on veendunud, et Türgil on tähtis osa dialoogi edendamisel Lähis-Ida rahu protsessis ja Liibanoni stabiliseerimise toetamisel, ning kutsub Türgit üles uuendama tihedaid

sidemeid Iisraeliga, asuma taas konstruktiivse vahendaja kohale ja aitama eeskätt kaasa Palestiina omavalitsuse tugevdamisele;

56. tunnustab Türgi konstruktiivset tegutsemist Atlandi-üleste partnerite toetamisel Afganistanis ja Balkanil; peab siiski kahetsusväärseks, et NATO ja ELi strateegiline koostöö, mis väljuks Berlin Plus kokkulepete raamidest, on tõkestatud Türgi vastuseisu tõttu;
57. kutsub Türgi valitsust üles kirjutama alla Rahvusvahelise Kriminaalkohtu statuudile ja esitama selle ratifitseerimiseks, millega suureneks veelgi Türgi panus globaalsesse mitmepoolsesse süsteemi ja osalus selles;
58. võtab teadmiseks komisjoni ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) rakendamise 2009. aasta aruandes esitatud järeldused ja parandusettepanekud eesmärkide ja projektide tähtsusejärjekorda seadmiseks vastavalt ühinemiskriteeriumidele, lähtuvalt kontrollikoja eriaruandes nr 16/2009 tehtud ettepanekust; rõhutab põhjaliku järelevalve tähtsust IPA rakendamise üle, sest käivitatakse üha rohkem projekte;

o
o o

59. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa Nõukogu peasekretärile, Euroopa Inimõiguste Kohtu presidendile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Türgi Vabariigi valitsusele ja parlamendile.